Bojoval jsem ve Vietnamu proti komunismu

Životní příběh Manuela F. van Eycka

LADISLAV KUDRNA

Letos uplynulo 35 let od skončení vietnamské války, která i s přestávkami trvala téměř 30 let. Po neúspěšném angažmá Francie následovalo v roce 1965 nasazení americké armády v jižním Vietnamu. V březnu 1973 byli američtí vojáci staženi. Pro Spojené státy skončila doposud nejdelší a nejnepopulárnější válka v jejich historii. Na bojišti zůstalo 58 325 mladých Američanů. Ti šťastnější, co se vrátili, si mnohdy nesli a nesou trauma války po celý život. Jak tento konflikt ovlivnil život jednoho mladého československého emigranta, kterého osud zavál až do jihovýchodní Asie?

Ve svých dvaceti letech jste se rozhodl utéci na Západ. Co vás k tomu vedlo? Vy jste nevěřil probíhajícímu Pražskému jaru?
No, v podstatě jsem nemyslel na nic jiného než dokončit školu a odejít. Prostě zúčastnit se jakéhokoliv boje proti komunismu. Odchod jsem odkládal kvůli rodičům, ale měl jsem svůj plán a ten vyšel zhruba dva měsíce před invazí.

Nevěřil jste tomu, o co se tehdy snažil Dubček a jiní komunisté u nás?
Ne, to mě nijak neovlivňovalo. Neviděl jsem prostě žádný důvod se tomu věnovat. Já jsem měl určitý cíl a náhodou se ta doba vyvinula takhle.

Hesla typu „Socialismus s lidskou tváří“, to nebylo nic pro vás?
Absolutně ne, vůbec jsem na to nereagoval.

Po své emigraci jste se záhy dostal do Nizozemska. Později jste požádal o vycestování do Spojených států, kde jste měl příbuzné. Bylo vám však příkře sděleno, že jak v Nizozemsku, tak ve Spojených státech o vás není zájem.
Přesně tak. V tom Holandsku mně bylo řečeno, že nedostanu povolení k pobytu, i když jistá holandská rodina potvrdila, že mě ubytuje a poskytne mi jakoukoliv pomoc. Při návštěvě amerického konzulátu jsem se dozvěděl, že dostat vízum a prostě vyjet do Spojených států je nemožné.

Jak jste se cítil, když jste utekl na Západ s touhou aktivně bojovat proti komunismu, a teď vám tyto státy sdělovaly, že o vás není zájem?
Byl jsem absolutně zdrcený.

Musel jste se tedy znovu vrátit do západního Německa. Ve Frankfurtu jste požádal o politický azyl a následně jste 11. července roku 1968 dorazil do uprchlického tábora v Zindorfu nedaleko Norimberku. Jaký byl ve zkratce život v tomhle utečeneckém lágru?
Ten život byl, jak bych to řekl… depressing, celý ten proces tam, čekání, navštěvování kanceláří, kde se musely udělat výpovědi, proč a jak člověk odešel, kam chce atd. Kontakt s německými úředníky byl dost ponižující.

Mladý Manuel Vaněček před útěkem do zahraničí Foto: *ABS*

Kdo je Manuel F. van Eyck

Manuel F. van Eyck se narodil jako Manuel František Vaněček 16. října 1947 v Ostravě.
Od útlého věku pozorně sledoval dění kolem sebe. Rodiče ho vychovali tak, aby si uvědomil, co znamená totalitní režim. Poslech zahraničního rozhlasu, vzor letců z Anglie, to vše formovalo jeho odhodlání bojovat proti mezinárodnímu komunismu kdekoliv na světě. Ukončil střední školu a dne 29. června 1968 emigroval do Spolkové republiky Německo. O dvacetiletého mladíka však v té době nebyl na Západě zájem. Následoval těžký život v uprchlickém táboře poblíž Norimberku. Po mnoha peripetiích se mu konečně 3. ledna 1969 podařilo vycestovat do Spojených států. Na Wayne State University v Detroitu intenzivně studoval angličtinu a ruštinu a snažil se dostat do řad americké armády. To se mu 12. března 1970 podařilo poté, co úspěšně splnil fyzické a psychologické testy. Následoval tvrdý čtyřměsíční výcvik, který připravil mladé muže na svízelné podmínky vietnamské džungle. Po odmítnutí „teplého místa" v administrativě přistál 5. července 1971 v jižním Vietnamu. Měl štěstí, přežil všechny nebezpečné operace v džungli i kontakt s nepřítelem. Jenom 4. a 5. září 1971 přišla jeho jednotka o deset mužů, kteří se stali obětí všudypřítomných nástrah. Po pěti měsících operační služby obdržel na konci listopadu téhož roku týden dovolené v Austrálii. Po sedmi dnech v ráji následoval návrat do vietnamské džungle, ve které právě vládlo období monzunových dešťů. Koncem března 1972 jeho pobyt v jižním Vietnamu skončil. Po přistání ve Spojených státech nikdo navrátivší se veterány nevítal. Mlčky se najedli na vojenské základně u San Francisca a jejich služba v americké armádě skončila. Po návratu z Vietnamu trpěl čtyřiadvacetiletý Manuel těžkými depresemi. Jako mnoho vietnamských veteránů měl problémy se zařazením do běžného života. Nakonec neuskutečnil svůj plán skoncovat se životem. Rozhodl se pokračovat ve svém boji proti komunismu. Nabídl své služby Kambodži, ale byl odmítnut. Odjel do Rhodesie, kde se v letech 1975–1976 angažoval v místní občanské válce. Nakonec však opustil jednotky pod velením Iana Smithe, protože se mu nelíbil rasistický postoj bělošské menšiny k černošskému obyvatelstvu. Na konci sedmdesátých let následoval návrat do americké armády, v jejíž řadách sloužil až do roku 1995. Aktivně se zabýval osudem československých letců, kteří za války sloužili v Královském letectvu, a amerických letců sestřelených nad územím Protektorátu. Vznikly přínosné publikace *Zemřeli jsme pro Anglii a Silent Heroes*. Nakladatelství Naše vojsko vydalo v roce 2010 jeho vzpomínkovou knihu *Pěšákem ve Vietnamu*. O svém soukromí, respektive rodině nerad mluví. Můžeme však prozradit, že má mnoho dobrodružných plánů.

Podruhé v U. S. Army Foto: *archiv van Eycka*

Byl jste rovněž vyslýchán v náborové kanceláři civilních zaměstnanců v severním Bavorsku a při tomto výslechu jste uvedl, že důvodem vašeho odchodu z vlasti byla touha zapojit se aktivně do boje proti mezinárodnímu komunismu, a to kdekoliv na světě. Dotyčnému úředníkovi jste dále sdělil, že spěcháte do Spojených států, kde jste chtěl vstoupit do armády, abyste se zúčastnil války ve Vietnamu. Co jste vlastně tak nenáviděl na komunismu?
To je zajímavá otázka. Jako mladík jsem přemýšlel jinak než nyní. Byl jsem celý žhavý zúčastnit se aktivně boje proti komunismu. Přirovnával jsem to například k boji československých letců proti fašismu, proti Němcům za druhé světové války, a pan generál František Fajtl, kterého jsem velmi obdivoval a kterého jsem poznal osobně, mně dával určitý směr nebo, jak by se řeklo česky, návod, a tím jsem se řídil. Byl to takový osobní boj, možno říci osobní věc.

Měl jste zkušenosti ze života v totalitním režimu, ale co vás vlastně na komunismu tak iritovalo?
Takhle. Já jsem jako mladík nebo řekněme od devíti let samozřejmě poslouchal Svobodnou Evropu, Hlas

Ameriky a porovnával jsem informace, co jsem dostával v Československu, s těmi, co jsem zaslechl i přes rušení těchto stanic. A současně mi moji rodiče samozřejmě vysvětlovali, jaká je situace, jaká byla situace v roce 1948, když se komunisti chopili moci. Čili veškeré tyto informace vytvořily určitý, možno říci, základ mé touhy prostě se proti tomu systému postavit.

Jak se změnil váš život politického uprchlíka po 21. srpnu roku 1968?
No, můj život se v žádném případě nezměnil. Tam, v tom uprchlickém táboře, to bylo pořád stejné.

Já jsem myslel, zda státy, které o vás neměly předtím zájem, jako třeba Nizozemsko, nepřehodnotily svůj postoj.
Já už jsem neměl zájem zůstat dále v Evropě.

V průběhu léta a na podzim roku 1968 se tábor v Zindorfu začal plnit uprchlíky z Československa. Zaujalo mě, že nikdo z nich se nechtěl dostat do USA, jelikož všichni měli obrovský strach, že budou nasazeni ve Vietnamu.
Přesně tak, všichni příchozí uprchlíci nebo emigranti se snažili dostat buď do Kanady, nebo do Jižní Afriky, Austrálie a kamkoliv jinam než do USA.

Vám se 3. ledna 1969 konečně podařilo odjet do Spojených států. Váš pobyt začal s jednou taškou a jedním pomerančem. Mě by zajímalo, jak dlouho vám trvalo, než jste začal slušně ovládat angličtinu, která samozřejmě byla nezbytná, abyste se mohl etablovat ve společnosti.
Na začátku jsem se každý večer díval na televizi a sledoval filmy. A pak jsem chodil do večerní školy pro cizince.

Začátkem ledna 1969 jste se zastavil v rekrutním středisku, kde vám ovšem sdělili, že abyste mohl sloužit v americké armádě, musíte nejprve získat tzv. zelenou kartu. Jak dlouho v té době trvalo získat Green Card?
Přinejmenším dva roky.

Než jste se dostal do armády, zapsal jste se na Wayne State University v Detroitu, kde jste intenzivně studoval angličtinu a ruštinu. Tu angličtinu chápu. Proč ale ruštinu?
Zajímala mě ruská historie.

Nebylo to tedy z nějakých špionážních důvodů, abyste mohl plnit v řadách americké armády díky jazykovému vybavení určitou funkci?
Já jsem měl v jistém smyslu velký respekt a obdiv vůči ruskému národu za to, co dokázal během druhé světové války v boji proti fašismu. A tak jsem ten národ chtěl trošku více poznat, jeho řeč a současně kulturu a historii.

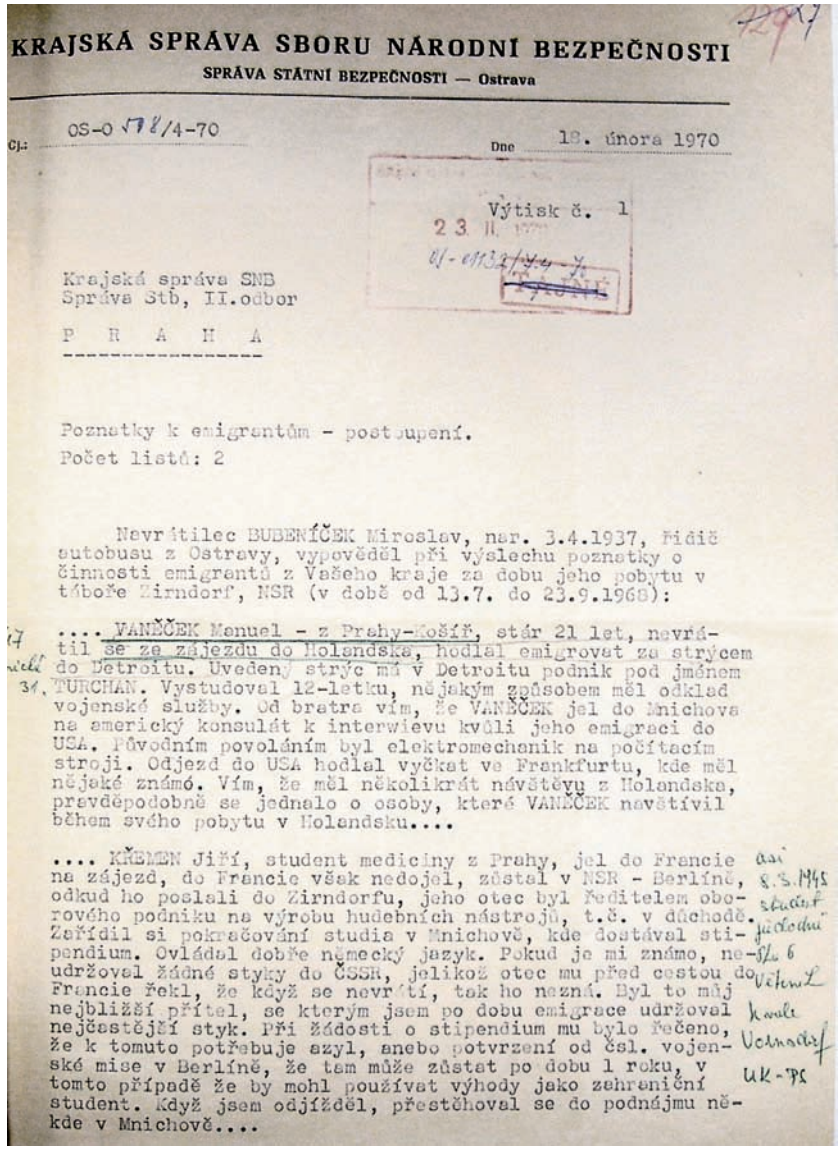

KRAJSKÁ SPRÁVA SBORU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI
SPRÁVA STÁTNÍ BEZPEČNOSTI — Ostrava

Čj.: OS-0 778/4-70 Dne 18. února 1970

Výtisk č. 1
23. II. 1970

Krajská správa SNB
Správa Stb, II.odbor

P R A H A

Poznatky k emigrantům - postoupení.
Počet listů: 2

Navrátilec BUBENÍČEK Miroslav, nar. 3.4.1937, řidič autobusu z Ostravy, vypověděl při výslechu poznatky o činnosti emigrantů z Vašeho kraje za dobu jeho pobytu v táboře Zirndorf, NSR (v době od 13.7. do 23.9.1968):

.... VANĚČEK Manuel - z Prahy-Košíř, stár 21 let, nevrátil se ze zájezdu do Holandska, hodlal emigrovat za strýcem do Detroitu. Uvedený strýc má v Detroitu podnik pod jménem TURCHAN. Vystudoval 12-letku, nějakým způsobem měl odklad vojenské služby. Od bratra vím, že VANĚČEK jel do Mnichova na americký konsulát k interwievu kvůli jeho emigraci do USA. Původním povoláním byl elektromechanik na počítacím stroji. Odjezd do USA hodlal vyčkat ve Frankfurtu, kde měl nějaké známé. Vím, že měl několikrát návštěvu z Holandska, pravděpodobně se jednalo o osoby, které VANĚČEK navštívil během svého pobytu v Holandsku....

.... KŘEMEN Jiří, student medicíny z Prahy, jel do Francie na zájezd, do Francie však nedojel, zůstal v NSR - Berlíně, odkud ho poslali do Zirndorfu, jeho otec byl ředitelem obrovského podniku na výrobu hudebních nástrojů, t.č. v důchodě. Zařídil si pokračování studia v Mnichově, kde dostával stipendium. Ovládal dobře německý jazyk. Pokud je mi známo, neudržoval žádné styky do ČSSR, jelikož otec mu před cestou do Francie řekl, že když se nevrátí, tak ho nezná. Byl to můj nejbližší přítel, se kterým jsem po dobu emigrace udržoval nejčastější styk. Při žádosti o stipendium mu bylo řečeno, že k tomuto potřebuje azyl, anebo potvrzení od čsl. vojenské mise v Berlíně, že tam může zůstat po dobu 1 roku, v tomto případě že by mohl používat výhody jako zahraniční student. Když jsem odjížděl, přestěhoval se do podnájmu někde v Mnichově....

Zpráva navrátilce Bubeníčka o československých emigrantech Zdroj: *ABS*

Čekání na zpáteční cestu z džungle Foto: *archiv van Eycka*

Mentalitu protivníka?
No, takhle bych to neřekl.

Na konci roku 1969 jste opět zašel do rekrutní kanceláře a přihlásil se jako dobrovolník do americké armády. Tehdy ještě pod svým původním jménem Manuel František Vaněček. To jméno jste si později změnil pro případ, že byste ve Vietnamu upadl do zajetí?
Přesně z toho důvodu, kdybych šel sloužit pod svým jménem a upadl do zajetí, byli by moji rodiče perzekvováni. Samozřejmě že ta informace by se dostala do Československa. A tak jsem se snažil o změnu jména, což se mi podařilo. Doufal jsem, že v případě zajetí bych možná přežil.

Proč jste si vybral zrovna jméno Manuel F. van Eyck?
To bylo jednoduché, protože když jsem byl mladší, velmi jsem se zajímal o malování, a vždycky když jsem něco namaloval, podepsal jsem se na těch obrázkách tímhle jménem.

Před přijetím do americké armády jste musel absolvovat nejen různé fyzické, ale i psychologické testy. Napoprvé jste však nezískal potřebný počet bodů. Znamenalo to, že pokud dotyčný testy úspěšně neabsolvoval, nemohl sloužit v americké armádě?
Přesně tak. Chci jenom poznamenat jednu věc, a sice že později, domnívám se, že to bylo v devadesátých letech, nějaký Čech vydal v Kanadě článek, kde píše, jak čeští emigranti byli nahnáni do americké armády a museli působit ve Vietnamu. Což byla absolutní lež, protože každý voják nebo možno říci každý odvedenec musel podstoupit jak základní testy, tak fyzické a psychologické testy. A když nedosáhl určitého počtu bodů, nemohl být odveden.

Víme, že válka ve Vietnamu byla v roce 1969 velmi nepopulární a většina amerických mladíků se jí snažila vyhnout. Nebylo by přeci nic jednoduššího než u těch testů propadnout a vyhnout se tak nasazení ve Vietnamu.
Já bych neřekl, že se většina snažila válce vyhnout, to není pravda. To byly výjimky, které se o to snažily.

Výjimky?
Absolutně.

Vždyť z různých filmů a knih víme nebo máme určitou představu, že nemálo mladíků by si radši vybralo možnost nejít do Vietnamu. Nebylo tedy nic jednoduššího než propadnout u testů a tím se službě ve Vietnamu vyhnout.
Absolutně s tím nesouhlasím. Já bych řekl, že devadesát devět procent mladých mužů, kteří byli odvedeni, protože byla povinná vojenská služba, šlo do armády, a když byli posláni do Vietnamu, tak prostě tu svoji službu tam… jak se to řekne česky… prostě provedli. A jenom malá část odešla do Kanady nebo do Švédska. To byly jenom desítky.

My tady mluvíme o konci roku 1969. Do té doby proběhly v USA obrovské demonstrace proti válce. Největší 17. listopadu 1969 ve Washingtonu, té se zúčastnilo okolo 250 tisíc demonstrantů. Snad nikdy v dějinách, pokud pomineme občanskou válku, nebyla americká společnost tak rozdělena, jako právě v průběhu vietnamské války. Vy sám jste jistě tento konflikt sledoval v televizi a novinách, věděl jste tedy, co se kolem vás děje. Proč jste se chtěl za každou cenu do války zapojit a bojovat proti komunismu? Jak si tento svůj „fanatismus“ dnes, s odstupem let, vysvětlujete?
Já bych odpověděl takhle: Můj „fana-

tismus“ začal už v devíti letech, když ta válka už ve Vietnamu probíhala, chodil jsem do kina Čas, kde byly různé záběry, reportáže z vietnamské války. Já jsem to prostě sledoval jak ve zprávách, v denním tisku, tak ve vysílání Hlasu Ameriky, mě nijak neovlivnily nějaké demonstrace. To bylo vedlejší, absolutně, to mě nezajímalo.

Co jste si o nich myslel? Přeci jenom to byly velké demonstrace.
Většinou to byli studenti. Já bych řekl studenti, kteří vůbec nerozuměli, o co se jedná. Ti byli zfanatizovaní určitými organizátory, aby se jich prostě zúčastnili, těch demonstrací.

Konečně jste se 12. března roku 1970 dočkal a byl jste odveden do americké armády. To jste již měl zelenou kartu ?
No, zelenou kartu jsem nikdy nedostal.

Ale v té době jste ještě neměl ani americké občanství.
Ne, ne.

Takže vy jste byl vlastně odveden jako československý občan?
Ano.

Jinými slovy jako osoba pocházející z východního nepřátelského bloku?
Jako zrádce. Přesně tak (*směje se*).

Váš výcvik trval až do 17. července 1970. Byl kvalitní?
Po zakončení výcviku jsem se cítil absolutně vycvičený a schopný bojovat nebo zúčastnit se jakékoliv vojenské akce. A můžu říct, že každý se mnou, ti vojáci, kteří prošli výcvikem, byli… cítili… cítili tu samou prostě… jak bych řekl… tu samou…

Sebedůvěru?
Ano, přesně tak, sebedůvěru, co se naučili.

Nepochybovali jste o svých schopnostech a věděli jste, že jste schopni ten náročný úkol zvládnout.

Vyčerpán po několika dnech v džungli u Fire Base Rifle Foto: *archiv van Eycka*

Absolutně jsme nepochybovali, my jsme se cítili, možno říci, jako herkulesové.

Ve výcviku byl mezi vámi pouze jeden vysokoškolák, zatímco úroveň ostatních byla velmi nízká, tak uvádíte ve své knize. Byl to podle vás důvod, proč si plně neuvědomovali, za co ve Vietnamu bojují?
Já bych řekl toto: po stránce technické, fyzické a mentální všichni ti odvedenci nebo ti rekruti byli vycvičeni na sto procent, ale ten problém byl samozřejmě v tom, že armáda nevysvětlila, z jakého důvodu jdou do Vietnamu a proč tam jdou bojovat. Tato… jak bych to řekl… tato instruktáž tam chyběla.

V našem prostředí známe filmy z Vietnamu, jako je Četa, Kubrickův Full Metal Jacket, ve kterém je ztvárněn výcvik odvedenců velmi drsně a jejich hlavní instruktor je tam zobrazen jako jakási kreatura, která se vyžívá v šikanování vojáků, a zároveň ta šikana má sloužit k tomu, aby voják byl co nejlépe připraven, než odjede do Vietnamu. Jak byste stručně charakterizoval vaše instruktory?
Byli velmi přísní a současně někteří prostě tu šikanu použili. A člověk se

musel snažit, aby se nedostal do jejich… jak bych to řekl… zaměření, hledáčku. Jakmile v tom hledáčku zjistili někoho, koho můžou ponižovat, tak to byl jeho konec. Takže každý se snažil dělat kliky a všechno perfektně, jak si přáli. Byl tam případ, kdy takovej klučina, byl to takovej inteligent, možno říct, že se ani nehodil na vojáka, tak ten se dostal do toho hledáčku jednoho instruktora, on po něm při každý příležitosti samozřejmě šel a tím pádem ho před ostatníma ponižoval a dokazoval, že musí být lepší.

Ale asi to nebyla šikana takového druhu, jaká byla zobrazena v Kubrickově filmu, kdy jeden z odvedenců raději spáchal sebevraždu, protože už nemohl vydržet neustálé ponižování
Já se domnívám, že tam byly také takové případy.

Spáchal někdo sebevraždu?
Zaslechl jsem, že k tomu došlo, ale ne v mojí jednotce.

Na rozdíl od vašich kamarádů, kteří byli po skončení výcviku posláni do Vietnamu, vy jste byl dlouho prověřován, zda nejste špion z východního bloku. Jak jste prožíval tuto skutečnost?
Každý, kdo nebyl občan USA, byl prověřován vojenskou rozvědkou, z jakého důvodu odešel, jak dlouho žije v Americe, jaký je jeho důvod být v armádě. A bylo nutný, aby člověk dostal screening… jak se to řekne česky… prověrku.

Po skončení výcviku vám nabídli místo v administrativě, čímž byste se vyhnul nasazení ve Vietnamu. Většina vojáků by takové místo určitě s radostí přijala. Vy jste to ovšem odmítl. Ten důvod byl jaký?
To bylo jasný, samozřejmě. Já jsem se chtěl dostat do Vietnamu. Já jsem musel vlastně třikrát požádat o službu ve Vietnamu, než jsem se tam skrz ty odvodové skupiny dostal. Čili já se

Naše taxi Foto: *archiv van Eycka*

Vietnamské děti prodávají coca-colu a pepsi v blízkosti města Hue
Foto: *archiv van Eycka*

musel snažit, abych spadnul do té skupiny, která šla do Vietnamu.

Dne 10. prosince 1970 v 10 hodin jste se stal americkým občanem. Někteří čekali na udělení občanství i dvacet let. Vy jste ho získal za necelé dva roky. Přispěl k tomu fakt, že jste jako dobrovolník narukoval do americké armády?
To nebylo tím, že jsem byl dobrovolník, každý cizinec, který vstoupil do americké armády v době, když byl konflikt v tom Vietnamu, měl možnost získat americké občanství v tom nejkratším možném čase.

Před odjezdem do války jste měli přednášku o Vietnamu. Vysvětlili vám, kam pojedete, co vás tam čeká. Přitom vám bylo řečeno, ať si dobře prohlédnete své sousedy po pravici i levici, neboť jeden z vás se již domů nevrátí. Jak to na vás zapůsobilo?
No, samozřejmě po tom projevu, když nám speaker toto sdělil, jsme se podívali doleva doprava a říkali jsme si, to se mně nestane, že jo. Já nebudu ten, kdo se nevrátí.

Před nasazením ve Vietnamu jste se ještě setkal v Rumunsku a Bulharsku s rodiči. Jaké bylo shledání po dvou a půl letech odloučení?
Celá ta akce, cesta do Evropy a setkání s rodiči, to bylo velmi, velmi těžké.

Věděli rodiče, že jste se s nimi setkal proto, že odjíždíte do Vietnamu?
Ano, ano.

Jak na to reagovali?
Rodiče mně nedali najevo osobní strach nebo obavy o mě, ale později jsem se dozvěděl, že se o mě samozřejmě báli.

Byli vaši rodiče perzekvováni komunisty za to, že jste utekl na Západ?
To byli. Můj tatínek byl několikrát propuštěn, spíše bych řekl vyhozen z práce, a kdykoliv našel jinou práci, tak po krátké době byl znova propuštěn.

Před odletem do Vietnamu se vojáci shromáždili na základně Fort Lewis ve státě Washington. Překvapilo vás, že většina vojáků neměla vůbec představu, proč tam jdou?
Uvědomoval jsem si, že armáda nebo vláda USA se nesnaží nějakým způsobem informovat své jednotky, nějakou politickou instruktáží, jak to dělali v Československu, což je velmi důležitá věc, aby ti jednotlivci byli, možno říct, uvědomělí a věděli, z jakého důvodu jdou do té války. Tam byl velký minus vietnamské války.

Vy sám jste 5. července 1971 přistál ve Vietnamu. Jaké byly vaše první pocity?
No, první pocity, když jsem sešel z těch schůdků, okamžitě mě uhodilo to horko a ta vlhkost. To byl první takový pocit šíleného vedra. Jo, jako kdybyste vstoupil do kamen, do pece.

Vy jste se na vietnamské bojiště dostal v době, kdy ve Spojených státech sílila únava z nekonečné války, která si do té doby vyžádala okolo padesáti tisíc padlých amerických vojáků, a zároveň probíhalo jejich stahování. Jaká byla morálka vašich spolubojovníků i vás samotného v této situaci?
Jakékoliv stahování nebo politická situace v Paříži, kde vedl Kissinger jednání se severním Vietnamem, nás vůbec neovlivnily, ani jsme neměli zájem se o tom nějak informovat, i když jsme měli možnost číst armádní noviny, kde tyto informace byly. Nám šlo prostě pouze o ty akce, co jsme dělali, a vůbec nás nezajímala ta politická aktivita.

Na letecké základně Cam Ranh Bay, kde jste začal svoje putování po jižním Vietnamu, byly všude nápisy proti válce a proti Americe. Nebylo to poněkud frustrující?
Amerika je země, kde je demokracie a každý tu může vyjádřit svůj názor. To znamená, že bylo možno říct, že hanlivé nápisy *Fuck You Army* byla normálka. Nikdo to ale nebral v tom vážném slova smyslu. I když já jsem to považoval za poněkud divné. Jako že jsem tam a oni píšou, ti spolubojovníci, všude na strážních věžích píšou tyhle jejich názory. Ale to byla taková jejich frustrace z pobytu tam.

Frustrace z toho, že musí být ve Vietnamu, však neovlivňovala jejich bojovou činnost.
Absolutně ne.

Vy jste vystupoval ve Vietnamu jako Holanďan. Jak se na to vaši spolubojovníci, respektive velitelé dívali?
Možná že moji spolubojovníci ani nevěděli, že je Holandsko v Evropě, a tím to končilo.

Zanedlouho po vašem příjezdu do Vietnamu jste byl zařazen do slavné 101. vzdušné výsadkové divize (Airborne Division). Většina čtenářů si pod slovem válka vybaví obraz bitev, tak jak je známe například z druhé světové války. Válka ve Vietnamu však měla naprosto jiný charakter. Mohl byste čtenářům stručně popsat, jak probíhaly některé vaše operace v jižním Vietnamu?
Operace v oblasti, kde jsme působili, probíhaly asi tak, že malé skupiny vojáků, čety nebo roty šly do džungle, kde byly, tedy snažily se být v radiovém spojení. Působily nedaleko od sebe a pokoušely se v té džungli najít nějaké stezky, případně úkryty Vietkongu nebo severovietnamské armády a zničit skladiště nebo nepřítele, když na něho narazily.

V té džungli jste tedy operovali obvykle v síle roty nebo čety?
Obvykle v počtu dvanácti mužů.

Vietnamská krajina a nad korunami stromů americký vrtulník Foto: *archiv van Eycka*

Dvanáct mužů, kteří byli v radiovém spojení s dalším oddílem několik kilometrů daleko a kteří operovali v dané oblasti džungle.
Ano, měli jsme tam určitou oblast, kterou jsme museli možno říct vyčistit.

Po dobu pobytu v jižním Vietnamu jste si nekupoval coca-colu od vietnamských dětí, protože se někteří vojáci po jejím požití otrávili, jelikož Vietnamci do plechovek vstřikovali jed či kyselinu. Jak jste se díval vy osobně na vietnamské obyvatelstvo, myslím v oblasti jižního Vietnamu, a jak se naopak jižní Vietnamci dívali na americké vojáky?
No, slyšeli jsme nebo se doslechli, že byly případy, kdy tato situace nastala, že určité drinky byly otráveny, a z toho důvodu já jsem nikdy od těchto Vietnamců nekoupil žádný drink nebo jakékoliv jídlo. Ale co se týče přístupu k Vietnamcům, já jsem k nim neměl důvěru, protože pokud člověk jednal s Asiaty, nikdy nevěděl, co si myslí. To je to samé jako s Japonci, že ano. Člověk neví, co si ten dotyčný o vás myslí.

Mluvíme o jižních Vietnamcích, spojencích USA, kvůli kterým jste byli posláni do Vietnamu a kterým jste se snažili pomáhat, aby jejich zemi neobsadili komunisté ze severního Vietnamu. A tito Vietnamci na vás nepůsobili důvěryhodně?
Absolutně ne. Vietnamští vojáci si například brali rodiny do svých posádek, že, tak to jsem nepokládal za moc profesionální. Samozřejmě byly jednotky, které byly plně srovnatelné s americkou armádou, ale průměrné vojsko nebylo tak vycvičeno, abych měl k těmto vojákům nějaký velký respekt.

Byl jste někdy svědkem násilí vůči vietnamskému civilnímu obyvatelstvu?
Nebyl. Já jsem třeba projel nějakými vesnicemi, ale nikdy jsme tam nebyli v přímém kontaktu s civilním obyvatelstvem, tedy v prostoru, ve kterém jsme působili.

A viděl jste někdy na vlastní oči nebo jste slyšel, že se stalo násilí

na americkém vojákovi, který padl do rukou severních Vietnamců?
No, samozřejmě jsem slyšel, že byli mučeni a že jim strčili jejich pohlavní orgány do úst nebo jim uřízli uši a nebo ruce.

Za svého pobytu ve Vietnamu jste vystřídal několik předsunutých základen, ze kterých jste vyráželi na několikadenní patroly do džungle a hledali nepřítele. Jak dlouho takové výpravy trvaly?
To záviselo na vedení. Některé byly minimálně třídenní nebo čtyřdenní, maximálně trvaly týden.

Během těch operací jste se museli potýkat nejen s nepřítelem, všudypřítomnými nástrahami, ale i s divokou vegetací a příšerným vedrem. K tomu jste nosili velmi těžké vojenské vybavení.
Každý voják měl svůj systém, jak se vyrovnat s pobytem v džungli. Já jsem počítal vždy do dvou set, abych si stanovil nějaký cíl, co musím ještě ujít. My jsme třeba ušli jenom pár desítek metrů a museli jsme udělat na pár minut přestávku.

Vegetace byla velmi hustá…
To se nejednalo o pochody několik kilometrů, několik mil, tady se jednalo o pochody několik set metrů.

Během nichž jste hledali nepřítele, respektive jeho základny, které jste měli zničit.
Ano.

Několik vašich kamarádů se vysílením zhroutilo. Musel pro ně přiletět vrtulník…
To vedro, vypětí, současně náklad a strach z min, z nástrah…

Výprava do buše trvala i týden. Jak probíhala hygiena za těchto velmi těžkých podmínek?
Myslíte jako mytí…

Ano, a třeba čistění zubů.
Každý měl v tom svém osobním vybavení kartáček. To jsme dostávali, když jsme fasovali konzervy jídla, současně tam byly sirky, byly tam cigarety, asi čtyři nebo kolik, v takový malý krabičce, a byla tam taky malinká pasta a kartáček. My jsme si ale už pořídili lepší kartáček. Větší, takový ten normální. No, a samozřejmě každý si ráno vyčistil zuby.

Red a „Dutch" team Foto: *archiv van Eycka*

A co třeba toaletní papír?
Toaletní papír tam byl taky, taková malá rulička.

Když si člověk představí to obrovské vedro, vlhkost, na sobě výstroj, propocené oblečení…
Na to jsme vůbec nereagovali.

Někdo musel určitě trpět bolestivými opruzeninami…
Já jsem měl šílený štěstí. Já se tohohle problému obával, že najednou nemůžeš… no že nelze chodit, jak to strašně bolí. Nepoužíval jsem spodky, tím pádem jsem se větral. A tak jsem opravdu neměl žádný problém s opruzením nebo s nohama, s nějakou infekcí, vředy z nečistoty a prachu na rukou nebo na těle.

Opruzeniny na rukou nebo na zadní partii těla…
To je smrtelné.

Musí to být strašná bolest.
Já si vzpomínám jenom na problém, co jsem měl s popruhama ruksaku v podpaží, ta váha vlastně táhla ruksak dolů a do toho pot, to tření popruhů prostě způsobilo odřeniny. Velmi bolestivé.

Někteří vojáci ve Vietnamu trpěli průjmy nebo měli úplavici.
Byli jsme na nějaké akci a mě to chytlo, to bylo tragické. Není možné to zastavit. Já jsem používal veškerou psychiku, abych to zastavil, ale svaly nepracujou. Absolutně ne. A je to velmi depresivní, když se znečistíte a nemáte možnost se očistit. A jste na několik dnů venku v džungli.

Mě překvapilo, že jste si na pušku vyryl svoje jméno a nápis Praha. A že jste na helmě nosil nápis ČSR. Tušili vaši spolubojovníci, o co se jedná?
Ne, to netušili.

Ty nápisy, to byla vaše osobní válka proti komunistům? Jako že jste zastupoval svobodné Československo na vietnamském bojišti?
Přesně tak.

Někteří vojáci ve Vietnamu užívali drogy, někdy i tvrdé, jako například heroin. Jaká byla vaše osobní zkušenost?
Byl jsem si vědom, že někteří užívají heroin. Kupovali ho od Vietnamců za velmi nízké ceny, samozřejmě to byl čistý, kvalitní heroin. Viděl jsem, že jsou narkomani, že jsou závislí, ale to bylo jenom pár jedinců, kteří brali ty tvrdé drogy. Marihuana, to bylo běžné, to prostě nikdo nebral tak vážně.

Co vy osobně a marihuana? Bylo vám dvacet…
Samozřejmě že jsem to zkusil v té mojí fajfce, ale nějak mě to nenadchlo. Nikdy jsem tomu nepropadl.

Někteří byli drogově závislí, což přece muselo ovlivňovat jejich bojovou činnost, když jim ta droga chyběla.
No jasně, když bylo vedení obeznámeno, že dotyčný je na drogách, byl poslán na určitou základnu, kde podstoupil odvykací kúru.

Byli jste mladí muži okolo devatenácti dvaceti let. Jaké byly tam, kde jste působili, možnosti sexuálního vyžití?
Minimální. Když jsme se dostali na nějakou základnu, objednali jsme si Vietnamku a každý zaplatil určitou sumu v dolarech, a to jsme měli takový… jak bych to řekl… sexuální odjištění. Odreagování. Ale to bylo výjimečně. Jedině na základnách.

Většina vašich spolubojovníků dostávala dopisy z domova, vy pochopitelně ne. Jak to na vás působilo?
To byla asi nejvíc depresivní situace, protože když přišla pošta, nikdy mě nezavolali. To bylo opravdu depresivní.

Manuel v klubu farmářů v Rhodesii Foto: *archiv van Eycka*

Během pobytu v jižním Vietnamu vám bylo dokonce dvakrát nabídnuto místo v relativním bezpečí základny. Za to by většina vojáků „zabíjela". Vy jste to však odmítl. Jaký byl důvod a proč vám to vlastně bylo nabídnuto?
Našel jsem zásoby heroinu a odevzdal je prvnímu seržantovi. No a potom, po určitý době, mě zavolal a nabídl mi práci radisty na základně. Já jsem to ale nechtěl. Kolegové mi samozřejmě říkali, proč to nebereš a tak.

Jaký jste měl důvod?
Já jsem chtěl prostě s tou mojí skupinou pořád pokračovat v akcích.

Při jedné z operací vybuchl nedaleko vašeho výsadku granát, který na vás hodili Vietnamci, a střepiny vám poranili dlaně…
To nebyl granát, to byla mina z minometu.

Takže to byla střela z minometu. Jak člověk reaguje na situaci, kdy má dlaň plnou střepin? Je to šok nebo…
V té situaci funguje adrenalin tak, že člověk necítí bolest nebo strach. To řeší, až když se zastaví. Musíte se dostat dál, ne aby člověk zůstal stát a díval se. To by bylo ještě horší…

Ve Vietnamu jste sloužil od července 1971 do konce března 1972, zúčastnil jste se desítek patrol v džungli v oblasti číslo 1, která se nacházela na severu u demilitarizované zóny. Pamatujete si počet operací?
Ne. Některé byly fádní, že jsem si ani nesedl, abych si je zapsal do deníku. Jindy byly tak náročné, že byl člověk rád, že se svalil na zem, aby nabral sílu na další pochod. Byly to operace typu najdi a znič.

V době, kdy jste sloužil ve Vietnamu, utrpěla vaše rota těžké ztráty. Nikoliv v přímých bojích s nepřítelem, ale od všudypřítomných nástrah. Dne 4. září 1971 jste zaznamenali přímo hrozivé ztráty. Během tohoto i následujícího dne jenom vaše rota D měla deset těžce zraněných mužů. Jeden z vašich kamarádů měl utrženou levou nohu ke kolenu, pravou nohu nad koleno a levou ruku až k lokti. Navíc přišel o oči. Věřil jste po

takových hrůzách, že máte šanci přežít nasazení ve vietnamské džungli?
Já se jenom modlil a doufal, že kdyby se mi něco takového stalo, budu na místě mrtvej. A nebo kdybych přišel o končetiny, že budu mít aspoň schopnost jednou rukou se zastřelit. Já jsem si nikdy neříkal, že bych mohl skončit jako ten dotyčný, že bych byl prostě bez nohou nebo slepej…

Ten váš kamarád, co přišel o obě nohy, o ruku a ještě o oči, přežil to nakonec?
Přežil, ale teď si představte, jak musel celý život trpět. Pravděpodobně zůstal ve vojenské nemocnici, protože rodina se o něj nemohla starat. To nebylo možný. I kdyby ho měli chviličku, tak ho potom dali do nemocnice. A tam oni vlastně jen živořili. Jen čekali, až umřou. Některá ta zranění byla katastrofální, když někdo ztratil třeba obě dvě nohy až do pasu, byla z něj troska. Troska, žádný ruce, žádný nohy, slepý. To bylo jenom torzo a mozek, který myslel normálně. Takových jsou tisíce a jsou pořád v těch nemocnicích. Jenom leží a čekají, až umřou.

Jak tyto hrůzy působily na psychiku? Ztratit během dvou dnů tolik mužů…
To bylo velmi, velmi depresivní. Ale samozřejmě, potom si člověk řekne, no, nebyl jsem to já. V určitým slova smyslu takový sobecký pocit, já jsem to naštěstí nebyl.

Po tragickém 4. a 5. září 1971 zůstalo z vaší dvanáctičlenné čety pouze pět mužů. Náhrady rychle nedorazily, ale vy jste přesto museli dál plnit vojenské povinnosti. Jak to ovlivnilo psychiku vás i zbývajících mužů?
My jsme to nijak neřešili. Museli jsme pořád dělat, kvůli čemu jsme tam byli. Pokračovali jsme v naší práci.

Při jedné operaci v džungli, v druhé polovině září 1971, měla vaše rota kontakt s nepřítelem. Výsledkem byli čtyři mrtví nepřátelští vojáci. Jednoho jste zastřelil vy. Jaký je to pocit zabít člověka, i když šlo o ozbrojeného nepřítele?
No, já se přiznám, že mi to připadalo jako na střelnici, když jsme střídali siluety. Prostě silueta, když se strefí, tak spadne. Tak mi to připadalo. Já jsem s tím neměl problém. Mně to připadalo jako na té střelnici, prostě takový dobrý pocit, že na tu dálku střelíte siluetu, benk, a spadne.

Každý americký voják dostal po pěti náročných měsících služby týden dovolené, které mohl strávit například na Havaji či v Austrálii. Vy jste si vybral Austrálii. Neobávala se armáda dezercí?
To mě taky napadlo, protože tam by to bylo určitě lehký, mezi bělochy… my jsme byli už oblečení v civilu… nechat si narůst vlasy a splynout s obyvatelstvem. Ale já nevím, jestli jsou nějaké záznamy týkající se těch dezercí. Určitě nějaké byly. Australské ženy byly velmi přátelské vůči americkým vojákům, kteří tam trávili dovolenou, ale na celnici v Sydney se k nám chovali jako k odsouzencům, kteří jdou do vězení a teďka jsou zkon-

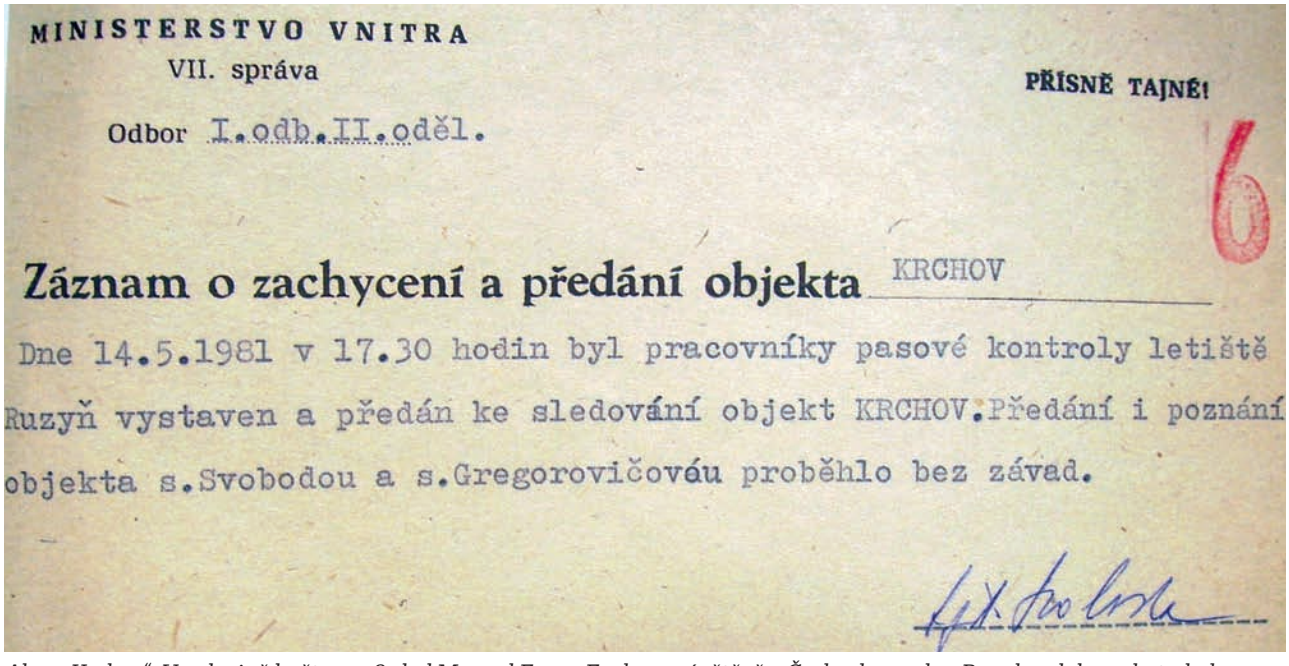

MINISTERSTVO VNITRA
VII. správa
PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Odbor I.odb.II.oděl.
6

Záznam o zachycení a předání objekta KRCHOV

Dne 14.5.1981 v 17.30 hodin byl pracovníky pasové kontroly letiště Ruzyň vystaven a předán ke sledování objekt KRCHOV. Předání i poznání objekta s.Svobodou a s.Gregorovičováu proběhlo bez závad.

Akce „Krchov". V polovině května 1981 byl Manuel F. van Eyck na návštěvě v Československu. Po celou dobu pobytu byl sledován orgány StB. Zdroj: *ABS*

trolováni, jestli s sebou nemají nějaký kontraband. Téměř nás svlékli, jestli něco nemáme, co bysme přiváželi ilegálně do Austrálie.

Koncem března 1972 jste ukončil své nasazení ve Vietnamu a vrátil se zpět do Spojených států. Jaké bylo přivítání veteránů?
Bylo to takové dost chladné. My jsme nepřišli do kontaktu s veřejností, nikdo nás nevítal. Přistáli jsme u San Francisca v noci, tam nikdo nebyl. Vystoupili jsme, oni nám ukázali, kterým směrem máme jít, a jako první věc jsme dostali jídlo. Mohli jsme si objednat jakékoliv jídlo, jakýkoliv steak, jakoukoliv přílohu, pivo samozřejmě, i když vám bylo třeba osmnáct, to bylo jedno. Dostali jste pivo. Vzpomínám, že to bylo takový… no nikdo tam nebyl, jenom my, a nikdo se nějak ani neradoval. Ani jsme si nijak nevýskali v tom smyslu, že jsme přistáli v Americe. To bylo jenom v tom letadle, když jsme odlétali. Potom ne.

Čím to bylo?
Celá ta atmosféra příletu. Byla tma. Působila to dost… ne depresivně, ale jakoby utlumeně.

Ani tam nebyl nikdo z velení armády?
Nikdo nás nevítal. Ani velení ne.

Mnoho vietnamských veteránů trpělo po návratu do normálního života depresemi. Jak jste na tom byl vy?
Já si myslím, že každý měl určitý deprese. To je jasná věc. Protože to byl návrat do života, kde všechno normálně běželo, jako když člověk odešel a vrátil se, že jo. Jako když tady jste a jdete na záchod a zůstanete na záchodě, já nevím, dva roky a najednou se vrátíte do normálního života. Víte, co myslím? A teďka kino, auta jezdí, všechno běží, sporty, fotbal a baseball a teďka najednou vy jste tady a jste jako z jinýho světa postavenej do toho normálního a říkáte si, co se to se mnou děje a co budu teďka dělat, co budu dělat? Samozřejmě ti Američani, co se vrátili, ti kluci měli rodiny, manželky, které je někdy opustily. Ale já jsem tam nikoho neměl. Jenom bratrance. Čili já jsem si musel sám udělat nějaký program. A tak jsem se snažil nějaký program si udělat a současně na mě působila deprese, no a dostal jsem se do situace, kdy ta deprese mě pohltila.

Akce „Krchov“. Manuel F. van Eyck na Národní třídě, 18. 5. 1981. Foto: *ABS*

Akce „Krchov“. Manuel F. van Eyck a Eduard Čejka v kavárně Slavia, 27. 5. 1981. Foto: *ABS*

To znamená konkrétně co? Jak se to projevovalo?
Měl jsem určité potíže, měl jsem jako takové potíže v tom smyslu, že jsem chtěl umřít.

Spáchat sebevraždu?
Já neříkám spáchat sebevraždu, jako

Třicetiletá válka ve Vietnamu

Po zahájení francouzské koloniální expanze v jihovýchodní Asii se Vietnam stal v roce 1887 součástí Indočínské unie. V rozmezí let 1946–1954 proběhla první vietnamská válka. Znamenala konec francouzského panství ve Vietnamu. Na základě Ženevských dohod ze dne 21. července 1954 byla země rozdělena 17. rovnoběžkou na jižní a severní Vietnam. V následujících dvou letech měly proběhnout svobodné celovietnamské volby. Jejich cílem mělo být sjednocení prozatímně rozděleného Vietnamu. Dohody však neuznala nová saigonská administrativa v čele s Ngo Dinh Diemem ani Spojené státy. V říjnu 1955 vznikla Vietnamská republika, jejíž existenci Washington smluvně garantoval. Severní Vietnam pod Ho Či Minových vedením se však nikdy nevzdal svého plánu ovládnout celou zemi. Již od roku 1954 proto působili na území jižního Vietnamu američtí poradci, kteří měli pomoci zamezit pronikání jednotek Vietkongu ze severu a jeho infiltraci mezi civilní obyvatelstvo. Prezident Eisenhower označil v roce 1959 jižní Vietnam za území životních zájmů Spojených států. Teorie „domina" byla na světě: pokud se jeden stát v jihovýchodní Asii zhroutí pod náporem komunismu, zastaví se tento proces až před branami Ameriky. V létě roku 1960 začali američtí poradci připravovat protipovstalecký program. Očekávaná regulérní vojenská invaze ze severu totiž stále nepřicházela. Za Eisenhowera nepřesáhl počet amerických vojáků číslo sedm set.

John F. Kennedy schválil po svém nástupu do úřadu tajné operace v Laosu a ve Vietnamu. Mezitím síla i teroristická aktivita Vietkongu na území jižního Vietnamu nebezpečně vzrůstala. Nový prezident odpověděl silou. Na konci roku 1961 bylo ve Vietnamu 3200 Američanů. V následujícím roce byla většina území jižního Vietnamu pod kontrolou Fronty národního osvobození jižního Vietnamu. Tentýž rok začala „invaze" amerických poradců. Na konci roku 1962 jich zde bylo přes 15 000. Americká zbrojní i poradní pomoc způsobila, že rok 1963 se zdál být osudovým pro jednotky Vietkongu, které pomalu, ale jistě ztrácely dech. Pro Hanoj však přišla nečekaná spása. Prezident Diem padl a v Saigonu začala série vojenských převratů. V listopadu 1963 byl zavražděn i Kennedy. Vietnamský problém zdědil Lyndon B. Johnson, nejnerozhodnější ze všech politických vůdců Ameriky, kteří se museli zabývat tímto konfliktem. Partyzáni měli vítězství na dosah. Rok 1964 byl v jižním Vietnamu rokem převratů a antipřevratů. Nakonec se ve funkci prezidenta prosadil generál Thieu, který na svém postu setrval až do pádu jižního Vietnamu. Počátkem srpna 1964 napadly severovietnamské torpédové čluny americký torpédoborec Maddox v mezinárodních vodách Tonkinského zálivu. Americký senát schválil použití vojenské síly v jihovýchodní Asii. Ve skutečnosti už před několika měsíci Johnson schválil přísně tajné přepadové akce proti území severního Vietnamu. Možná byl jejich součástí i Maddox, jehož napadení Vietnam dodnes popírá. V létě roku 1964 se hanojské politbyro rozhodlo poslat do jižního Vietnamu pravidelné jednotky severovietnamské armády. Jednalo se o zlomové rozhodnutí. Ke konci téhož roku bylo v jižním Vietnamu 23 000 amerických vojáků. V květnu 1965 měl generál Giap vítězství na dosah – drtil jihovietnamské jednotky jednu za druhou. Johnson udělal strategickou chybu, když přenechal Ho Či Minovi iniciativu. Výsledkem byla eskalace konfliktu a rozšíření války. Hanoj stála na prahu vítězství, ale stále početnější americké jednotky jí ho nedopřály. Musela si na vítězství počkat ještě dalších dlouhých deset let.

Giap se rozhodl dobýt Centrální vysočinu a rozdělit jižní Vietnam na dvě části, což by ve svém důsledku znamenalo konec války. V tvrdé listopadové bitvě u la Drang však byli severovietnamští vojáci poraženi jednotkami 1. praporu 7. pluku, kterým velel plukovník Harold Moore. Byl to obrat ve vietnamské válce. V následujících letech Američané marně hledali strategii, jak tuto válku ukončit. Na konci roku 1965 sice přestali v jižním Vietnamu prohrávat, ale až teď jim došlo, jak obrovské úsilí bude zapotřebí k dosažení vítězství. Plán Hanoje byl jednoduchý: bez ohledu na lidské ztráty dobýt území jižního Vietnamu. Plán Washingtonu byl také jednoduchý: vyhnat z území jižního Vietnamu Vietkong a pravidelné jednotky severovietnamské armády. Americký plán však měl háček. Jak velké ztráty jsou přijatelné pro splnění tohoto úkolu? Jaký bude strop americké pomoci jižnímu Vietnamu? Vždyť v roce 1967 žádal americký ministr obrany McNamara plných 600 tisíc amerických vojáků ve Vietnamu. Memento korejské války však bylo nejlepší obranou severního Vietnamu. Strach z rudé Číny zabránil nasazení amerických jednotek na sever od 17. rovnoběžky. Rovněž omezené bombardování severovietnamských cílů se minulo účinkem. A aby toho nebylo málo, americké vládě se nepodařilo přesvědčit veřejnost o nutnosti pokračovat v nepopulární válce. Obyčejní vojáci zase nevěděli, proč a za co jdou bojovat do vzdáleného Vietnamu. Byl to začarovaný kruh, jehož výsledkem byl stupňující se válečný pat. Stratégy ve Washingtonu přitom skutečně děsila představa desetitisíců padlých bez jakýchkoliv hmatatelných výsledků. Aniž si to chtěla americká administrativa připustit, začala dlouhodobá válka do vyčerpání. Severovietnamská armáda přitom mohla beztrestně používat zázemí Laosu a Kambodže k útokům na jižní Vietnam, neboť tato území byla pro americké jednotky zapovězená stejně jako severní Vietnam. V roce 1966 utrpěla strategie Spojených států krach. Mohl Washington soutěžit s Hanojí v počtu mrtvých po celé léta či dokonce desetiletí? Nikoliv. Rok 1968 měl být vrcholem války. Večer 30. ledna začala severovietnamská ofenziva Tet, která ve svém důsledku znamenala konec Vietkongu. Navíc, ke zklamání hanojského politbyra, se obyvatelé jižního Vietnamu nepřipojili ke všeobecnému povstání. Naopak se zbraní v ruce uvítali vetřelce ve svých domovech. Ofenziva Tet znamenala pro severní Vietnam nejtěžší vojenskou porážku za celou válku. Paradoxně však zároveň psychologické vítězství. Američané se logicky ptali: Pokud jsme blízko vítězství, jak je možné, že nepřítel zahájil tak rozsáhlou ofenzivu? Navíc se v březnu 1968 objevila v tisku zpráva, že ve Vietnamu bude zapotřebí celkem 731 000 amerických vojáků. Pokud však utrpěli komunisté těžké ztráty, proč potřebujeme takové navýšení? ptala se americká veřejnost.

Nový americký prezident Richard Nixon se v lednu 1969 zavázal, že bude usilovat o mír. Americká veřejnost byla bezvýslednou válkou unavena. Hanoj však stále usilovala o ovládnutí jižního Vietnamu a to nechtěl Washington dopustit. Zadržování komunismu však zároveň již nebylo takovým problémem jako v lednu 1961, kdy na neznámém vietnamském bojišti padl první americký voják. V červenci roku 1969 vyhlásil Nixon proces vietnamizace. Jeho cílem bylo, aby armáda jižního Vietnamu vzala obranu země na svá bedra, zatímco američtí vojáci by se postupně stahovali. To se také skutečně dělo. Na počátku roku 1969 bylo ve Vietnamu 550 000 amerických vojáků. V roce 1970 to bylo 335 000 mužů, koncem následujícího roku 157 000 vojáků a na konci roku 1972 pouhých 24 000, což byl stav srovnatelný s rokem 1965, kdy se začala rozšiřovat americká pomoc jižnímu Vietnamu. Ruku v ruce s vietnamizací probíhala pacifikace jižního Vietnamu. Zatímco v roce 1967 bylo prakticky nemožné vyhnout se střetu s nepřítelem, v roce 1970 byl kontakt s Vietkongem poměrně vzácný. V témže a následujícím roce bylo rovněž zničeno mnoho základen nepřítele v Kambodži a Laosu. Koncem března 1972 se Giap rozhodl dobýt jižní Vietnam. Konečně se tedy uskutečnila „regulérní" invaze severovietnamské armády do jižního Vietnamu, na kterou američtí poradci čekali již od roku 1956. Za pomoci amerického letectva a poradců se jihovietnamské armádě podařilo generála Giapa odrazit. Americké letectvo zároveň zahájilo poprvé v průběhu války ničím neomezené bombardování strategických cílů v severním Vietnamu, které komunisty donutilo doopravdy jednat o ukončení války. Na konci ledna 1973 byly podepsány Pařížské dohody, na jejichž základě se do konce března téhož roku stáhly neporažené americké jednotky z jižního Vietnamu. V srpnu 1973 zakázal Kongres jakoukoliv vojenskou účast ve Vietnamu.

Aféra Watergate smetla o rok později Nixonovu administrativu. Hanoj měla konečně zelenou. Začátkem roku 1975 uskutečnila další invazi na jih. Již 30. dubna 1975 padl Saigon. Třicetiletá válka ve Vietnamu skončila. Armáda Spojených států ztratila 85 325 mužů, 2539 bylo pohřešováno, 305 000 se jich vrátilo domů se zraněními, často velmi těžkými. Celá jedna generace vyrůstala ve stínu vietnamské války, aniž by věděla, za co tam umírala.

chuť zemřít. To znamená nějak se zneškodnit, že jo. No blbnul jsem s pistolí a měl jsem takový nutkání, takhle bych to řekl. Jo, nutkání, jako když má někdo chuť na čokoládu a nechce ji, ale přitom má na ni šílenou chuť. A buďto vydrží, že si ji nevezme, nebo nevydrží a sní ji.

Co nakonec rozhodlo, že jste tu zbraň nepoužil proti sobě?
Já jsem byl už docela blízko myšlenky ji použít, a tak jsem tam seděl na zemi opřenej o zeď a přemýšlel, jestli není nějaká jiná cesta. Nevzpomínám si, co rozhodlo, že jsem to neudělal. Ale to nestačilo. Potom jsem šel do školy a to taky nestačilo, a tak jsem šel do Rhodesie.

Chodil jste do podpůrných spolků pro veterány?
Ne, to vůbec ne.

Stýkal jste se s veterány z Vietnamu?
Ne, ne.

Ani jste nenavštívil spolubojovníky, se kterými jste sloužil?
Ne.

Neměl jste potřebu?
Ne, to jsem neměl.

Dá se říct, že jste si stigma Vietnamu nesl celý život?
Jak to myslíte, stigma?

Poznamenání Vietnamem, tím, co jste prožil. Myslím, zda vás ten válečný prožitek ovlivnil na celý život.
Já bych to nepovažoval za stigma. Ten pobyt v americké armádě, ve Vietnamu, já považuju za nejlepší období svého života.

Jaký máte názor na válku ve Vietnamu dnes, s odstupem tolika let? Souhlasíte s ní?
Já jsem s tou válkou samozřejmě souhlasil a souhlasím.

Není to nic, za co byste se osobně styděl.
Ne, absolutně ne. Já jsem rád, že jsem tam byl, že jsem byl s těma vojákama, co se mnou společně bojovali.

Navštívil jste někdy Památník veteránů vietnamské války ve Washingtonu?
Jednou bych ho chtěl navštívit. Myslím, že by to pro mě bylo velmi těžké.

Ještě se na to stále necítíte?
Ne, ne. I když bych velmi rád, ale ono by bylo hodně těžké se s tím smířit, srovnat se s tím.

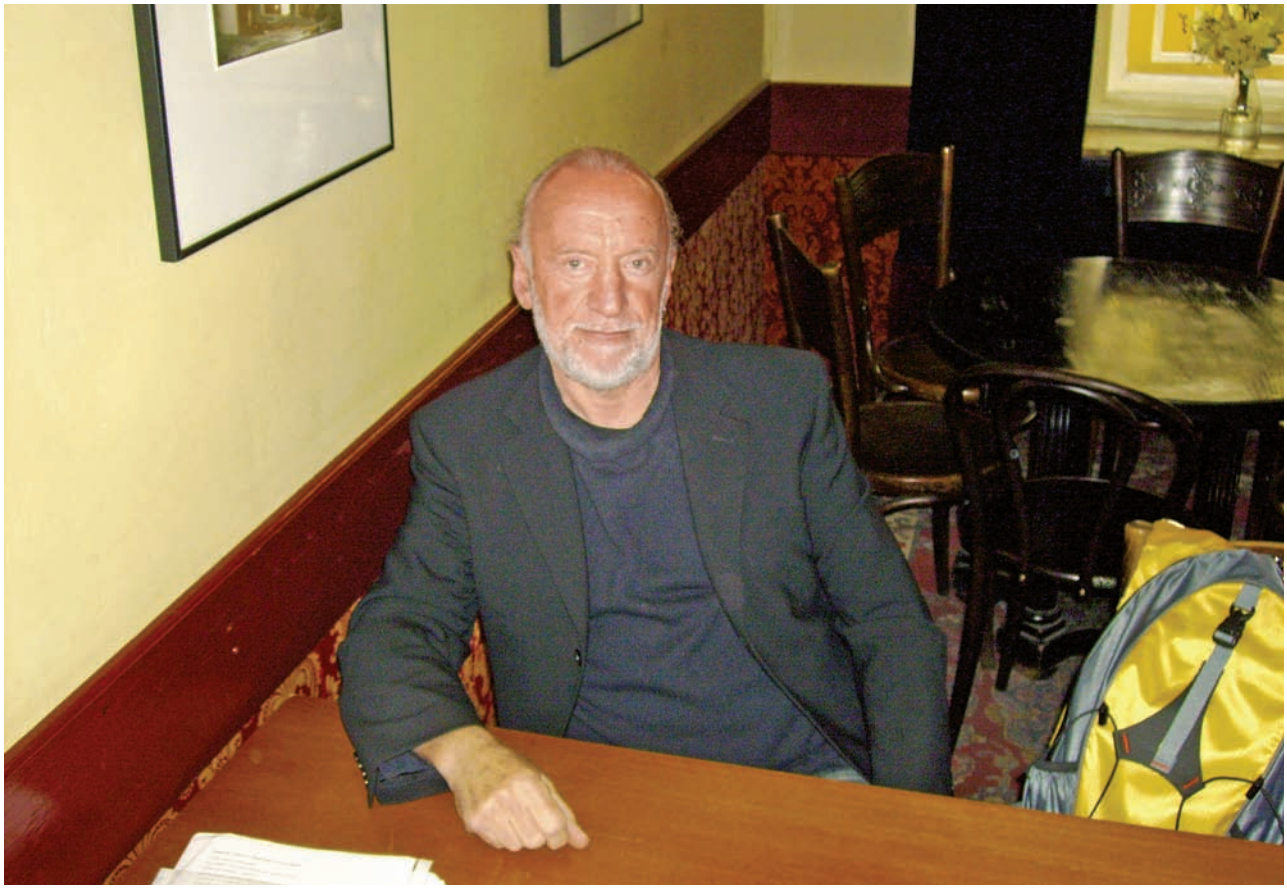

Manuel F. van Eyck Foto: *archiv Ladislava Kudrny*